

Розділ 3

УКРАЇНА МУЗИЧНА

УДК 78.03 : 378.4 : 78.071.2 : 37.013.41

Олена Кононова

ВПЕРЕД ДО ДЖЕРЕЛ!

Протягом кількох останніх років досягнення колективу Харківського Національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (ХНУМ) привертають увагу не тільки харків'ян, музичної громадськості України, але й отримують все більш відчутний резонанс в аналогічних колах близького та далекого зарубіжжя. Аналіз надбань Університету в контексті спадкоємності та розвитку традицій, сформованих відділенням Імператорського російського музичного товариства (ІРМТ) під керівництвом Іллі Слатіна, має чималий науковий інтерес. **Актуалізація давніх музичних традицій** визначила **об'єкт** дослідження, яким і стала музична культура Харкова різних історичних періодів, та його **предмет**, а саме – результативність функціонування відділення ІРМТ і ХНУМ ім. І. П. Котляревського. Автор поставив за **мету** надати вагому аргументацію спадкоємності традицій шляхом з'ясування спільних рис діяльності цих закладів. На досягнення наукової цілі спрямоване вирішення головних **завдань**: порівняння профорієнтаційної роботи, дослідження концертної діяльності відділення ІРМТ і ХНУМ ім. І. П. Котляревського, визначення ролі та місця означених інституцій у культурному житті Харкова й України.

Найціннішим у наш час є визнання заслуг Університету у справі формування стабільного щорічного набору за всіма спеціалізаціями, позначеного найвищим показником в Україні (після Національної му-

зичної академії). Цей факт є одним з найбільш суттєвих аргументів на користь високого професіоналізму професорсько-викладацького складу і абсолютної довіри абітурієнтів, яку вони виражають ХНУМ. Велика робота пов'язана з професійною орієнтацією майбутніх студентів, що передує вступним іспитам, вирізняється ретельною спланованістю. Свідченням тому є широка географія концертної діяльності викладачів та вихованців їх класів, конкурси юних виконавців, що влаштовуються в Університеті для бажаючих вступити до нього, регулярна робота провідних професорів як Голів комісій Державних іспитів у музичних училищах України, тощо.

Перспективне планування постійного контингенту учнів та скрупульозна розробка необхідних для цієї мети засобів завжди були у полі зору керівництва навчальних закладів Харківського відділення Імператорського російського музичного товариства, яке стояло біля витоків ХНУМ, а точніше – Консерваторії, попередниці Університету. Провідні харківські музиканти повік йшли в ногу з європейським, світовим процесом розвитку мистецтва, вважали абсурдним обмеження побутування академічної музики будь-якою територією – країною, регіоном, містом, консерваторією; твердо знали, що перед усіма навчальними закладами такого типу – у столицях чи на периферії, у Парижі, або у Харкові, – завжди стоїть провідна ціль: максимально сприяти розвитку академічного музичного мистецтва.

Саме це й було кредо всього професійного життя Іллі Слатіна – директора Харківського відділення ІРМТ (див., зокрема: [3]; [4]; [5]; [6]). Не очікуючи розпоряджень «зверху», він форсував підняття рівня музичної культури активізацією концертно-просвітницької роботи, постійним вдосконаленням фахової освіти в навчальних закладах, які очолював. Зокрема, одна з плідних ініціатив директора пов'язана з розробкою проекту розширення оркестрових класів, чому передував «Очерк истории развития оркестров в России и их современное состояние», написаний ним 1879 року [9].

У всебічному обґрунтуванні актуальної проблеми, наданому в «Очерке...», чітко виявилось глибоке усвідомлення І. Слатіним всієї міри особистої відповідальності за стан музичної культури у регіоні. Вказуючи на відсутність професійних оркестрантів у провінції, він наполягав на тому, щоб за рішення цієї проблеми взялося саме ІРМТ,

«<...>призванное способствовать эстетическому развитию <...> общества» [9]. Керівник Харківського відділення надав Головній дирекції кошторис, в якому було ретельно розроблено фінансування оркестрових класів. Окреслювалося і надійне джерело потенційних учнів: найкращим контингентом І. Слатін вважав п'ятнадцятирічних підлітків – колишніх учасників хорів, що залишилися під час мутації «<...> без всякого заняття, знаний и, в большинстве, без денег для жизни» [9]. Надзвичайна увага приділялася кадровій політиці. Розуміючи, що у Росії, навряд чи, вдасться знайти для Харківського відділення десять кваліфікованих викладачів з класів оркестрових духових інструментів, І. Слатін запропонував «виписати» їх з-за кордону. У наслідок, колектив Харківського філіалу ІРМТ поповнився рядом фахівців-іноземців, які здійснили вагомий внесок у справу формування професійної музичної освіти в Україні.

Результатом складної комплексної роботи, що містила у собі організаційну, профорієнтаційну, кадрову, методичну, стала успішна діяльність сформованих на базі Харківського філіалу ІРМТ *трьох симфонічних оркестрів*. Першим з них, який складався з педагогів, випускників та учнів старших курсів училища і забезпечував проведення симфонічних концертів відділення, керував Ілля Слатін. Він же був спочатку і диригентом учнівського колективу, котрий слугував юним музикантам творчою лабораторією, де вони проходили професійну практику (солістами також виступали вихованці училища). На другому диригентському посту старшого Слатіна замінив син Ілля, що з часом очолив перший у Російській імперії молодіжний симфонічний оркестр, укомплектований випускниками, які тільки-но закінчили Харківське музичне училище (ХМУ), та кращими його учнями. Молодіжний широко використовувався для пропаганди академічного мистецтва у студентському середовищі – на концерти роздавалися безкоштовні білети у вищих навчальних закладах міста.

Перший з названих оркестрів, по суті, відповідає сучасному філармонічному, другий – університетському студентському, а третій став прообразом першого в Україні Молодіжного академічного симфонічного оркестру «Слобожанський», сформованого у Харкові 1993 року з випускників та старшокурсників Харківського інституту мистецтв

ім. І. П. Котляревського (нині ХНУМ) (див.: [2]). Таким чином, відділення Харківського ІРМТ забезпечувало стабільність міського музичного життя (нагадаємо також про регулярні камерні вечори, що проводилися, переважно, силами педагогів «Слатінського» училища – така назва закладу широко побутувала у місті). У харківській періодиці постійно підкреслювалося: єдиним художнім закладом, діяльність якого відзначалася стабільною спрямованістю на виховання смаків публіки, було Музичне товариство. «Вся же другая музыка, звучащая в Харькове – случайная, временная; все пели и играли здесь наездами», – констатувалося у місцевій пресі [11].

За радянських часів частка функцій ІРМТ перейшла до Обласної філармонії, творчу роботу якої у ХХІ ст. став суттєво доповнювати Національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського. У першу чергу, це пов'язано з проведенням на сценах ВНЗ концертів, конкурсів, майстер-класів та інших заходів під егідою Міжнародного фестивалю «Харківські асамблеї», чому сприяло поєднання в одній особі його художнього керівника і ректора Національного університету мистецтв (з 2003 року), народної артистки України, професора, кандидата мистецтвознавства – Тетяни Борисівни Веркіної. До того ж Молодіжному академічному оркестру «Слобожанський» була надана можливість протягом 10 років регулярно влаштовувати симфонічні вечори у Великій залі ХНУМ. Помітно активізувалася також концертна діяльність викладачів і студентів Університету.

Як і за часи функціонування відділення ІРМТ, керівництво спеціального музичного закладу не дозволяє собі пропонувати публіці програми, що не відповідають високим вимогам мистецтва, оскільки на них виховуються майбутні фахівці. В Університеті усунуто заліцання з аудиторією – йти на компроміси задля залучення до залів нових слухацьких груп є протиріччям самій основі академічної освіти. Отже, виконавська діяльність, що помітно активізувалася у ХНУМ за останнє десятиліття, вирізняється константною спрямованістю на розвиток смаків публіки, ідентичною концертній політиці керівництва Харківського відділення ІРМТ. Результативність просвітницької роботи є очевидною. Сучасних шанувальників музичного мистецтва не лякає суворість камерного та симфонічного репертуару. Навпроти, стабільний слухацький контингент постійно розширюється, адекват-

но сприймаючи високоякісні академічні програми, їх різноманітність, нерідко – оригінальність і, навіть, унікальність, а також вільний (або за символічну плату) вхід на концерти до некомерційного закладу – Університету мистецтв.

Показово, що останні роки відзначені тісною співпрацею ХНУМ і Обласної філармонії, на сцені якої стали регулярно проводитися творчі звіти виконавських кафедр Університету – студентів та викладачів. Збагатили філармонічну афішу джазові вечори з Сергієм Давидовим, доцентом Кафедри музичного мистецтва естради та джазу, концерти блискучого ансамблю «3+2», створеного викладачами Кафедри народних інструментів України на чолі з її керівником, заслуженим діячем мистецтв України Ігорем Снедковим. Широким резонансом вирізняються філармонічні концерти брас-ансамблів під керівництвом професора Кафедри оркестрових духових інструментів та оперно-симфонічного диригування Олега Федоркова, виступи заслуженого артиста України, професора Кафедри народних інструментів України, відомого гітариста Володимира Доценка та інших. Усе це вказує на високий рівень виконавської та педагогічної майстерності викладачів, їх значний творчий потенціал.

Виконавське мистецтво артистів знайшло гідний відгук у близькому та далекому зарубіжжі, де вони неодноразово гастролювали, брали участь у фестивалях, давали майстер-класи. У Цинцинатті (США), Нюрнбергу (Німеччина), Варшаві (Польща) концертував С. Давидов; з мистецтвом ансамблю «3+2» та дуету баяністів О. Міщенко й І. Снедков знайомі слухачі ряду міст Франції, Португалії, Німеччини, США; своєю майстерністю підкорив публіку Будапешта (Угорщина), Граца (Австрія), Ольштина (Польща) В. Доценка; у Техаському комерційному та Канзаському університетах (США) давав майстер-класи О. Федорков; Т. Веркіна проводила майстер-класи та виступала з концертами у літній музичній школі м. Тун (Швейцарія), Вищій музичній школі у Нюрнбергу, Музичній академії ім. К. Шімановського (м. Катовіце, Польща), Музичному коледжі ім. М. Равеля (Данкерк, Франція), в університеті Роуена (м. Глассборо, США), концертувала в Українському культурному центрі у Парижі, тощо. Саме в роки незалежності відчутно почастишали творчі поїздки викладачів та студентів Університету за кордон.

Проте це було нормою за часи функціонування Харківського відділення ІРМТ. З концертами у Західній Європі виступали всі викладачі-іноземці – вокалісти, педагоги оркестрових класів, а також піаністи – Андрій Шульц-Евлер, Маноліс Каломіріс, Альберт Бенш, який, щоправда, був російським підданним німецького походження, за рекомендацією Антона Рубінштейна він брав уроки у Ф. Ліста і з успіхом концертував у Німеччині. Вихованка Харківського музичного училища ІРМТ і А. Рубінштейна – Софія Якимовська активно гастролювала у Німеччині, Австрії, Норвегії. Ілля Слатін після дворічного навчання у Берліні, блискуче дебютував як диригент у Дрездені. Потім регулярно виїжджав до Німеччини із синами задля участі у майстер-класах відомих європейських маестро. З науковими цілями здійснював поїздки по країнах Європи Ростислав Геніка, котрий збирав матеріал для своїх книг: «Из летописей фортепиано», «История фортепиано в связи с историей фортепианной виртуозности и литературы, с изображениями старинных инструментов» та ін. Випускники Харківського музичного училища ІРМТ Павло Луценко (у 1900–1914 рр. – професор Штернської консерваторії) та Сергій Борткевич (у 1904–1914 – професор консерваторії Кліндворта-Шарвенки) регулярно концертували по містах Німеччини та інших європейських країн, останній також знайшов визнання і як композитор¹. З тріумфом у Західній Європі відбувалися гастролі видатних артистів – Василя Сафонова і віолончеліста харків'янина Євсея Білоусова.

Чимало вихованців ХМУ продовжували навчання не тільки у консерваторіях Москви і Санкт-Петербурга, а й Лейпцига, Берліна, Відня, інших європейських культурних центрів. Безумовно, це важко назвати аналогом Болонської системи, але нерідко харків'яни проходили *не повний* консерваторський курс, а складали екзамени екстерном, як, наприклад, син І. Слатина – Ілля, який таким чином отримав диплом Санкт-Петербурзької консерваторії з класу фортепіано. Після закінчення Харківського музичного училища Павло Луценко продовжив освіту у Вищій школі мистецтв Берліна (з 1897 р.), а 1900 року

¹ Перу С. Борткевича належать опера «Акробати», дві симфонії, три концерти для фортепіано з оркестром, камерно-інструментальні твори, які все частіше звучать у концертному виконанні в Україні.

вже склав іспит на звання вільного художника у Санкт-Петербурзькій консерваторії (див.: [7]).

Сьогоднішнє визнання педагогічних та виконавських досягнень викладачів і студентів ХНУМ за кордоном для харківської музичної культури – *не прорив до Європи, а повернення в Європу*. Діяльність наших видатних музикантів минулого знаходилася у руслі передових загальноєвропейських процесів розвитку мистецтва. Наприклад, проведення першого в історії регулярного Міжнародного конкурсу композиторів і піаністів, ініційованого Антоном Рубінштейном (Санкт-Петербург, 1890), не обійшлося без участі у складі журі Іллі Слатіна. Він був також членом журі другого і третього конкурсів А. Рубінштейна, проведених у Берліні (1895) та Відні (1900). Його роботі у четвертому конкурсі (1905) завалили соціально-політичні події у країні. Якщо серед учасників рубінштейнівських музичних змагань харків'ян не було, то на конкурсі віолончелістів, присвяченому 50-річчю ІРМТ (Москва), до складу журі котрого також входив І. Слатін, два вихованця Харківського музичного училища Йосип Пресс та Євсей Білоусов поділили між собою друге місце.

Безпосереднє відношення до витоків конкурсного руху можна розцінювати міжнародним визнанням високого ступеню професіоналізму, яким вирізнялася діяльність викладачів Харківського відділення ІРМТ, і водночас вдалим стартом подальшої участі харків'ян у цьому процесі. 1930 року кафедра струнних інструментів Харківської консерваторії, а також Наркомосвіт України і Харківська філармонія виступили з ініціативою проведення у тодішній столиці Української республіки Першого Загальноукраїнського конкурсу скрипалів, де переможцем став Давид Ойстрах. Так склалося, що саме у Харкові на другому Загальноукраїнському конкурсі піаністів вперше у повний голос заявив про себе Еміль Гілельс. Харківські ж піаністи у ці роки отримали «путівку», як тоді казали, у творче життя у Варшаві та Москві: 1932 року Леонід Сагалов став лауреатом Другого Міжнародного конкурсу імені Ф. Шопена, а 1937-го – Борис Скловський дістав звання лауреата на Всесоюзному конкурсі піаністів.

Високий статус конкурсів, в яких брали участь харків'яни – професори та студенти, що стояли біля джерел професійної музичної освіти, зобов'язує їх нащадків бути гідними своїх попередників. Чимало

професорів та доцентів ХНУМ регулярно отримують запрошення на міжнародні конкурси задля роботи у складі журі. Наприклад, постійним членом журі конкурсу виконавців у Іспанії «Ніч у Мадриді» є Тетяна Веркіна, котра також систематично очолює організований нею конкурс юних музикантів «Харківські асамблеї», що проходить у рамках однойменного фестивалю, та бере участь у роботі журі інших міжнародних змагань, зокрема, у Вищій музичній школі м. Нюрнберг, конкурсі молодих виконавців у м. Кіль (Губернія Верmland, Швеція). Людмила Цуркан неодноразово входила до складу журі конкурсів вокалістів ім. С. Рахманінова (Москва), ім. М. Глінки (Самара, Астрахань), «Янтарный соловей» (Калінінград); Леонід Холоденко оцінював мистецтво юних скрипалів на конкурсах «Музика ХХІ століття» в Італії, Фінляндії та на музичному змаганні, присвяченому творчості І. С. Баха у Парижі. Валерій Алтухов був у складі журі конкурсу кларнетистів² на честь Карла Нільсена (м. Оденсе, Данія). Композиторів Віктора Мужчиля та Анатолія Гайдена запрошував взяти участь у роботі журі організатор конкурсу «Премія Ланчано» (Італія), композитор і баяніст Володимир Зубицький. З найкращого боку виявила себе Кафедра народних інструментів України: членом журі багатьох музичних змагань, зокрема, – «Созвездие мастеров» (Москва), був Борис Міхеєв, він також став ініціатором і одним з організаторів Міжнародного конкурсу виконавців на українських народних інструментах ім. Гната Хоткевича (Харків); з такою ж ініціативою виступила і Любов Мандзюк щодо влаштування ще двох конкурсів на честь Гната Хоткевича – для композиторів і юних бандуристів (Харків); бажаним гостем численних музичних змагань, між якими відзначимо конкурси у Будапешті (Угорщина) та Ольштині (Польща), є Володимир Доценко.

За минулі роки на виконавських кафедрах ХНУМ була підготована велика кількість лауреатів конкурсів різних рівнів. Усе частіше молодь впевнено заявляє про себе на міжнародних музичних змаганнях у близькому та далекому зарубіжжі. Наприклад, перші та другі премії чотирьох міжнародних конкурсів співаків у Італії (2004, 2005) отримала Ольга Журавель, лауреатом III премії XIII конкурсу ім. П. І. Чай-

² Конкурс Карла Нільсена проводиться у чотирьох номінаціях: окрім «кларнета», – «скрипка», «флейта» та «орган».

ковського та володарем спеціальних призів став Максим Пастер (Москва, 2007), I премію конкурсу О. Образцової (Санкт-Петербург, 2005) та II премію конкурсу Пласідо Домінго (Квебек, Канада, 2008) здобула Оксана Крамарева (кл. проф. Л. Г. Цуркан) [10]. Чимало лауреатів вийшло з фортепіанного класу Т. Б. Веркіної, зокрема, Ганна Сагалова, що має III премію IV Міжнародного конкурсу піаністів «Fausto Zadra» (Абано Терме, Італія, 2007), Марк Сердюк – II премію міжнародного конкурсу ім. Еміля Гілельса (Одеса, 2013), Олег Копелюк – Гран При конкурсу ім. Марії Юдіної (Санкт-Петербург, 2013), Андрій Місик, Валентин Смолянінов, Максим Лавров є переможцями конкурсу «Ніч у Мадриді» (Іспанія, 2012, 2013). На тому ж конкурсі у номінації «скрипка» Перші премії отримали Ольга Сидоренко (2013; кл. проф. Л. О. Холоденка) та Ольга Малка (2014; кл. проф. Г. М. Купермана), а у номінації «кларнет» – Валентин Правосуд (2013), який також переміг на конкурсі у Будапешті (Угорщина, 2013; кл. проф. В. М. Алтухова). Вихованець цього ж класу Леонід Попов став лауреатом найпрестижніших конкурсів у Португалії, Бельгії, Франції. Гітарист Марк Топчій (кл. проф. В. І. Доценка) – тріумфатор численних конкурсів у Польщі, Росії, Італії, Іспанії, Португалії, Люксембурзі, Німеччині, Франції, Мексиці, Індії та інших країнах. На жаль, межі статті не дозволяють перелічити всіх лауреатів останніх років, але й наведені досягнення вихованців ХНУМ є солідним аргументом на користь успішної педагогічної діяльності викладачів Університету та їх талановитих студентів і асистентів-стажистів.

Низка випускників ХНУМ продовжує навчання в Австрії, Німеччині, Швеції, близькому зарубіжжі. Професійна кар'єра декотрих з них вдало складається на Заході. Зокрема, Ольга Журавель є солісткою оперних театрів Європи (за контрактом); піаністи лауреати міжнародних конкурсів Віталій Самошко, Іветта Ірха, Дмитро Назаренко набули заслуженого авторитету як високопрофесійні музиканти далеко поза межами Харкова. В. Самошко оселився у Бельгії та гастролює по всьому світу, І. Ірха активно концертує і займається викладацькою діяльністю у Стокгольмі (Швеція), Д. Назаренко має власну фортепіанну школу у Бетесді, Округ Монтгомері (штат Меріленд, США). Успішно працює у Загребському симфонічному оркестрі скрипаль Антон Кирилов. Керує хоровими й оркестровими колективами та веде

клас фортепіано у музичній школі в Граці (Австрія) Олексій Пивоварський тощо. Вони поповнюють списки своїх попередників, які з тих чи інших причин залишили Харків і робили кар'єру за кордоном.

У звітах Харківського відділення ІРМТ наведені імена таких же ініціативних вихованців тієї пори, наприклад, учень талановитого скрипаля, композитора і педагога Костянтина Горського – Олександр Заславський був солістом славнозвісного Нью-Йоркського симфонічного оркестру під керівництвом Вальтера Дамроша. Про вихованців Харківського музичного училища ІРМТ по класу віолончелі А. фон Глена, котрі у нього продовжили своє навчання у Московській консерваторії, писав, зокрема, М. М. Іпполитов-Іванов: «Его ученики Белоусов, Пресс, Дубинский, и в особенности первый из них, составили себе на Западе крупные имена. Слушая ученика Альфреда Эдмундовича, чувствуешь всю особенность и превосходство давыдовской школы перед другими» [1, 12]. Є. Білоусов³ з 1930 року вів клас віолончелі у Джульярдській школі у Нью-Йорку; Йосип Пресс, переселившись до США, займався концертною діяльністю та викладав у Істменській музичній школі (м. Рочестер). Три сини І. Слатина після 1917 року емігрували до Югославії, довгі роки жили у Белграді, де організували тріо і з успіхом концертували, викладали у музичних навчальних закладах, а старший син – Ілля також керував симфонічним оркестром. Згадаємо й незрівняного Ростислава Геніку, який з початку 1920-х жив у Чехословаччині і, за свідченням його учня Е. Кросс-Наджей, користувався популярністю й авторитетом як виконавець і педагог. Ці та інші випускники й викладачі навчальних закладів Харківського відділення ІРМТ збагатили своїм талантом музичну культуру інших країн, піднявши рейтинг професійної музичної освіти українського міста.

Сучасні ж музиканти, які нині гастролюють і працюють за кордоном, власною успішною професійною діяльністю довели, що розвиток музичної культури Харкова – освіти, виконавства та педагогіки є на рівні світових стандартів. Переконливим підтвердженням, останнім на ці часи, є блискучий виступ студентського симфонічного оркестру ХНУМ ім. І. П. Котляревського під орудою Ю. Насушкіна

³ Є. Білоусов у 1906–1908 рр. викладав у Харківському музичному училищі ІРМТ.

(Іспанія) на IV Міжнародному фестивалі академічних симфонічних оркестрів у Музичній академії ім. К. Шимановського у квітні 2014 року (м. Катовіце, Польща).

На зламі століть стараннями дослідників літопис музичної культури Харкова доповнився забутими іменами тих, хто її творив. Видані статті, монографії, захищені дисертації. І ця робота продовжується. У ХНУМ регулярно з'являються монографічні нариси, біографії сучасників – професорів Університету, нащадків давніх творчих традицій та засновників нових. Наша мета – донести цю інформацію до читачів поза межами України. На жаль, перша стаття в англійській науковій літературі, присвячена вказаній темі [13], з'явилася тільки 2011 року⁴! Проте, здобутки Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського, які підтверджують життєвість прогресивних музичних традицій, варті того, щоб про них знала світова музична громадськість.

Висновки. Діяльність колективу ХНУМ ім. І. П. Котляревського на сучасному етапі відзначена чималими професійними надбаннями, які мають аналоги у попередній історії музичної культури Харкова, пов'язаної з роками функціонування відділення ІРМТ:

- стабільність щорічного набору обумовлена як міцним професіоналізмом викладацького складу, так і ретельною роботою у напрямку професійної орієнтації майбутніх абітурієнтів;
- висока результативність педагогічної діяльності стала запорукою створення симфонічних оркестрів, які вирізняються активною творчою позицією і мають суттєвий вплив на розвиток концертного життя у Харкові;
- концертна діяльність викладачів ХНУМ ім. І. П. Котляревського, як і їх колег-попередників з відділення ІРМТ, виходить далеко поза межі навчального закладу, Харкова та України, що є визнанням їх майстерності і високого рівня професіоналізму широкими колами цінителів музичного мистецтва;
- організація харківськими фахівцями регулярних музичних змагань, систематична участь у роботі журі міжнародних конкур-

⁴ Аналогічні публікації вийшли у 2012 та 2014 роках, а 2013-го – реферативний огляд основних статей автора про музичну культуру Харкова (див.: [11; 12; 14]).

- сів, численні перемоги їх вихованців є вагомою аргументацією непорушного авторитету харківської виконавської школи;
- успішна концертна і педагогічна діяльність випускників Харківського відділення ІРМТ і ХНУМ у Європі та США вказує на конкурентоспроможність системи професійної музичної освіти, що існує в Україні, на прийняття зарубіжними фахівцями художніх цінностей, методів навчання музичному мистецтву, носіями яких є вихованці вказаних навчальних закладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Ипполитов-Иванов М. М. 50 лет русской музыки в моих воспоминаниях [Текст] / М. М. Ипполитов-Иванов. — М. : Гос. муз. издат., 1934. — 160 с.*
2. *Кононова О. До проблеми відродження традицій у музичному житті Харкова [Текст] / О. Кононова. // Музична україністика: сучасний вимір : зб. наук. ст. Вип. 6 : пам'яті доктора мистецтвознав., проф., заслуженого діяча мистецтв України Миколи Гордійчука / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського [ред.-упоряд. І. Сікорська]. — К. : ІМФЕ, 2011. — С. 363–371.*
3. *Кононова О. Ілья Ільич Слатин – основоположник професійного музикального образования в Харькове [Текст] / О. Кононова // Мистецтво та освіта сьогодні. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Зб. наук. праць. Вип. 18. — Харків, 2006. — С. 3–22.*
4. *Кононова О. Музично-громадська діяльність І. І. Слатіна у контексті традицій рубініштейнівського консерваторського братерства [Текст] / О. Кононова // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Брати Рубініштейн. Історичні уроки та плоди просвіти. Зб. наук. ст. Вип. 30. — Харків, 2010. — С. 288–299.*
5. *Кононова О. «Музична культура Харкова кінця XVIII – початку ХХ ст.» [Текст] / О. Кононова. — Харків, «Основа», 2004. — 175 с.*
6. *Кононова Е. Музыкальное прошлое Харькова и РМО [Текст] / Е. Кононова // Русское музыкальное общество (1859–1917): История отделения. — Москва : Языки славянской культуры. — 2012. — С. 115–147.*
7. *Лисенко Л. Ф. Павло Кіндратович Луценко та його учні: Шляхи формування харківської піаністичної школи [Текст] / Л. Ф. Лисенко — Харків : «Лівий берег», 1998. — С. 19.*
8. *Наука, литература и искусство // Харьковские губернские ведомости. 1891, 1 января.*

9. Санкт-Петербургская государственная академия театрального искусства (СПбГАТИ) : ф. 66, оп. 1, ед. хр. 1 : Слатин И. И. «Очерк истории развития оркестров в России и их современное состояние». Рукопись.

10. Цуркан Л. Г. Вірність традиціям: кафедра сольного співу Л. Г. Цуркан // *Pro Domo Mea* : Нариси. До 90-річчя з дня заснування Харківського державного університету мистецтв імені І. П. Котляревського / Ред. Т. Б. Веркіна, Г. А. Абаджян, Г. Я. Ботунова та ін. — Х. : Харків. держ. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського, 2007. — С. 56–75.

11. Kononova O. *Evolution of Kharkov concert life in XIX century* // *Musikgeschichte in Mittel- und Osteuropa* : *Mitteilungen der internationalen Arbeitsgemeinschaft an der Universitat Leipzig*. Heft 13. — Gudrun Schroder Verlag, Leipzig, 2012. — P. 99–114.

12. Kononova O. *Report: Reviews of Olena Kononova's articles about music culture of Kharkiv* // *Musikgeschichte in Mittel- und Osteuropa* : *Mitteilungen der internationalen Arbeitsgemeinschaft an der Universitat Leipzig*. Heft 14. — Gudrun Schroder Verlag, Leipzig, 2013. — P. 297–316.

13. Kononova O. *Under the aegis of the university: Kharkov music culture in the first half of the 19th century* // *Musik – Stadt: Traditionen und Perspektiven urbaner Musikkulturen*. Band I. *Traditionen städtischer Musikgeschichte in Mittel- und Osteuropa* / herausgegeben von Helmut Loos. — Gudrun Schroder Verlag, Leipzig, 2011. — P. 333–342.

14. Kononova Y. *Relevance of Kharkiv Music Culture Traditions* // *Социолошки аспекти педагогиче и извођаштва у сценским умешносима*. Темашки зборник. / Уредник др. Милена Петровић. — Факултет музичке умешности, Београд, 2014. — С. 26–36.

Кононова О. Вперед до джерел! Розгляд здобутків останніх років Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського (ХНУМ) у контексті спадкоємності та розвитку традицій, сформованих відділенням Російського музичного товариства (РМТ) під керівництвом Іллі Слатіна, має неабиякий науковий інтерес. **Актуалізація давніх музичних традицій** визначила **об'єкт** дослідження, яким і стала музична культура Харкова, та його **предмет**, а саме – результативність функціонування відділення РМТ і ХНУМ. Автор поставив за **мету** надати аргументацію спадкоємності традицій шляхом з'ясування спільних рис діяльності цих закладів. На досягнення наукової цілі спрямоване вирішення головних **завдань**: порівняння профорієнтаційної ро-

боти, дослідження концертної діяльності відділення РМТ і ХНУМ, визначення ролі та місця означених інституцій у культурному житті Харкова й України.

Ключові слова: музична культура; Харківське відділення РМТ; ХНУМ ім. І. П. Котляревського; профорієнтаційна діяльність; педагогічна діяльність; концертна діяльність.

Кононова Е. Вперед к истокам! Несомненный научный интерес представляет рассмотрение достижений последних лет Харьковского национального университета искусств им. И. П. Котляревского (ХНУИ) в контексте преемственности и развития традиций, сформированных отделением Русского музыкального общества (РМО) под руководством И. И. Слатина. **Актуализация давних традиций** предопределила **объект** исследования, каковым стала музыкальная культура Харькова, и его **предмет** – результативность функционирования отделения РМО и ХНУИ. Автор поставил **целью** представить аргументацию преемственности традиций, выявив общие черты в деятельности этих учреждений. На достижение научной цели направлено решение основных **задач**: сопоставление профессионально-ориентационной работы, изучение концертной деятельности отделения РМО и ХНУИ, определение их роли и места в культурной жизни Харькова и Украины.

Ключевые слова: музыкальная культура; Харьковское отделение РМО; ХНУИ им. И. П. Котляревского; профессионально ориентационная деятельность; педагогическая деятельность; концертная деятельность.

Kononova O. Ahead to the origins! Consideration of recent achievements of Kharkov National I. P. Kotlyarevsky University of Arts (KhNUA) in the context of continuity and development of traditions established by the Russian Musical Society (RMS) branch under the leadership of I. I. Slatin is of undoubted scientific interest. Updating of **old traditions** predetermined the **object** of the study, which is music culture of Kharkov; and its **subject** is the effectiveness of the RMS branch and KhNUA functioning. The author sets a goal to present arguments of traditions continuity, having identified common features in the work of these institutions. To accomplish the scientific purpose it is necessary to solve the main tasks: comparison of professional orientation work, study of the RMS branch's and KhNUA's concert life, definition of their role and place in the cultural life of Kharkov and Ukraine.

Key words: music culture; Kharkiv branch of the RMS; KhNUA named after I. P. Kotlyarevsky; professional orientation, pedagogical and concert work.